

การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านหนังตะลุง เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

The Development of Knowledge Management Model for Shadow Puppet (Nang Talung) Local Wisdom to Strengthen Local Culture

สุพัตรา คงข้า*

Supattra Kongkhum

นรินทร์ สังข์รักษา**

Narin Sungrugsa

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการณ์การจัดการความรู้ คุณค่าและการอนุรักษ์ การพัฒนารูปแบบ การประเมินและปรับปรุงรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านหนังตะลุงเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งใช้วิธีการวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนาร่วมกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและการวิจัยแบบพหุเทศกรณีศึกษา

ผลการวิจัย พบว่า คณะหนังตะลุงมีความต้องการจำเป็นในด้านการแสวงหาความรู้และด้านการจัดเก็บความรู้เป็นขั้นตอนที่มีปัญหามากที่สุดและยังเป็นลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด ส่วนคุณค่าของหนังตะลุงจำแนกออกเป็น 2 ด้านหลักคือด้านการพัฒนาบุคคล และด้านการพัฒนาสังคม และแนวทางในการอนุรักษ์หนังตะลุงจำเป็นต้องเสริมสร้างและพัฒนาบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้เป็นนายหนังตะลุง ลูกคู่หรือนักดนตรี ผู้รับหนังตะลุง ผู้ดูหรือผู้ชม และผู้ส่งเสริมหนังตะลุง การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ ประกอบด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ องค์ประกอบของการจัดการความรู้และองค์ประกอบร่วม โดยองค์ประกอบของการจัดการความรู้ มีองค์ประกอบย่อย 8 ประการ คือ 1) ภาวะผู้นำ 2) โอกาสของการเรียนรู้ 3) สร้างเครือข่ายในการทำงาน 4) กิจกรรมต่อเนื่อง 5) การจัดการ 6) ค่านิยมร่วมกัน 7) การใช้เทคโนโลยี และ 8) อยู่ในความดูแลของภาครัฐ ส่วนผลการประเมินรูปแบบการจัดการความรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การจัดการความรู้/ หนังตะลุง/ วัฒนธรรมท้องถิ่น

* นักศึกษาปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

** อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Abstract

The research aims to study the situation of Knowledge Management, values, conservation, model development, the evaluation and the improvement of Knowledge Management Model for shadow puppet (Nang Talung) local wisdom to strengthen local culture. The study was conducted by using the Research and Development Method and developed with the Participation Action Research and the Multisite Multi-case Research approaches.

The results of the research show that the Nang Talung bands require the need of Knowledge Acquisition and the stowage of knowledge which is the most problematic and also the highest priority need. The value of Nang Talung is classified into two main aspects consisting of personnel and social development and the ways to conserve Nang Talung which has to reinforce and develop personnel involving namely puppeteers, musicians, audiences, and supporters. The development of a KM model consists of the principles, purposes, Knowledge Management elements, and co-elements. The Knowledge Management elements of BONAMSUB model consists of eight sub-elements; 1) leadership 2) learning opportunities 3) building work connection 4) continual activities 5) management 6) shared values 7) using of technology and 8) government support. The overall evaluation of Knowledge Management model is at the highest level.

Keywords: Knowledge Management/ Shadow Puppet/ Local Culture

บทนำ

หนังตะลุงเป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านของภาคใต้ที่มีความสำคัญต่อสังคมภาคใต้ ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นสถาบันหนึ่งในสังคมคือสถาบันศิลปะและนันทนาการที่มีหน้าที่หลักคือให้ความบันเทิงเริงรมย์ การพักผ่อนหย่อนใจของสมาชิกในสังคมนั้น และยังมีส่วนสนับสนุนสถาบันอื่นได้อย่างหลากหลาย เช่น เป็นสื่อกลางสร้างความสัมพันธ์ของประชาชนในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี มีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพถ่ายทอดความคิด ค่านิยมทางวัฒนธรรม และเป็นเครื่องมือบูรณาการทางสังคมที่ส่งเสริมความสามัคคี สร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มชนและคนในชุมชน

หนังตะลุงได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในชุมชนท้องถิ่นภาคใต้ โดยเฉพาะภาคใต้ฝั่งทะเล

ตะวันออกซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีหนังตะลุงมากที่สุดและเป็นต้นแบบหนังตะลุงของภาคใต้ อีกทั้งชาวบ้านยังคงนิยมหนังตะลุงอย่างกว้างขวางโดยเฉพาะจังหวัดนครศรีธรรมราช พัทลุงและสงขลา (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2550: 29) และในอดีตบริเวณนี้เคยมีการเผยแพร่ของหนังตะลุงมาแล้วอย่างหนาแน่นและมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องโดยเป็นแหล่งกำเนิดของบรมครูหนังตะลุงที่มีชื่อเสียงและศิลปินแห่งชาติหลายท่านและเป็นที่ยอมรับกันว่าในบรรดาหนังตะลุงที่มีชื่อเสียงของ ชาวภาคใต้จะต้องมีชื่อของหนังตะลุงจากสามจังหวัดดังกล่าว

หนังตะลุงในชุมชนท้องถิ่นภาคใต้มีกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาพื้นบ้านจากต้นแบบสู่คนรุ่นใหม่ยังไม่เป็นระบบที่ชัดเจน (ฉิ่ง จาโร,

สัมภาษณ์ 17 ตุลาคม 2555) ส่วนใหญ่จะเป็นกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะที่ไม่เป็นทางการถ่ายทอดกันแต่เฉพาะหมู่เครือญาติหรือคนสนิท ชิดชอบด้วยการบอกกล่าวเล่าต่อกันมา ภูมิปัญญาบางเรื่องถือเป็นเคล็ดลับที่ไม่เปิดเผยทำให้ภูมิปัญญาสูญหายจากไปพร้อมกับการจากไปของบุคคลผู้มีความรู้เหล่านั้น เป็นผลให้แต่ละคนหรือแต่ละชุมชนต้องสร้างความรู้ใหม่ขึ้นใช้เองโดยไม่จำเป็น ปัจจุบันผู้มีความรู้ความสามารถด้านภูมิปัญญาพื้นบ้านหนังตะลุงถึงขั้นเป็นผู้ทรงภูมิปัญญาในภาคใต้มีอายุมากขึ้นและเสียชีวิตไปเป็นจำนวนมาก คนรุ่นหลังที่รับการสืบทอดต่อมามีจำนวนน้อยประกอบกับเด็กรุ่นใหม่ไม่ให้ความสนใจ เนื่องจากถือว่าเป็นสิ่งที่ล้าสมัยและมีสื่ออย่างอื่นเข้ามาแทนที่ ทำให้หนังตะลุงในภาคใต้ลดน้อยลงและอาจจะหมดไปในที่สุดหากไม่ได้รับการส่งเสริม การคิดค้นความรู้เพิ่มเติม การถ่ายทอดความรู้ การอนุรักษ์และการประยุกต์ใช้ความรู้รวมทั้งยังไม่มีการจัดระบบความรู้ องค์ความรู้ที่ดั้งเดิมและมีคุณค่าอาจสูญหายไปจากท้องถิ่นได้

การจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านหนังตะลุงจึงเป็นการบริหารและจัดการองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กรและชุมชนอย่างเป็นระบบและองค์รวมที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาคน พัฒนางานและพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันรวมทั้งชุมชนสามารถ นำภูมิปัญญาพื้นบ้านหนังตะลุงมาใช้เป็นศักยภาพของชุมชนในการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนสามารถยกระดับความรู้ก่อให้เกิดการสร้างความรู้ใหม่สร้างงานได้เพิ่มคุณค่าทางจิตใจ หากมีการจัดการความรู้ที่สนองตอบต่อความต้องการขององค์กร ชุมชนและเครือข่ายต่างๆ ในสังคมจะเป็นการสร้างพลังในการเรียนรู้ ส่งเสริมให้เกิดบุคคลแห่งการ

เรียนรู้ องค์กรและชุมชนแห่งการเรียนรู้ซึ่งเป็นฐานรากที่มั่นคงอันจะนำไปสู่ความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมท้องถิ่นขึ้นได้ในสังคมท้องถิ่นนั้น

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะเป็นนักพัฒนาศึกษาจึงมีความสนใจพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านหนังตะลุงเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ วิถีเศรษฐกิจ ภาวะสังคม และวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยเน้นองค์กรและชุมชนแห่งการเรียนรู้ การพึ่งตนเอง มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและยกระดับองค์ความรู้ สร้างความเชื่อมั่นในการพึ่งพาตนเองโดยเชื่อมโยงมิติของการอนุรักษ์ควบคู่ไปกับการพัฒนาอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันและพัฒนาองค์กร/ชุมชนสู่ความเป็นเลิศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการณ์การจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านหนังตะลุง
2. เพื่อศึกษาคุณค่าและการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพื้นบ้านหนังตะลุง
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านหนังตะลุงเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมท้องถิ่น
4. เพื่อประเมินและปรับปรุงรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านหนังตะลุงเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ร่วมกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research) และการวิจัยแบบพหุเทศกรณีศึกษา (Multisite Multi-case Research) รวบรวม

ข้อมูลโดยใช้วิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

การกำหนดขอบเขตด้านพื้นที่ที่โดยเจาะจงเลือกพื้นที่ 3 จังหวัดในภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดพัทลุง นครศรีธรรมราช และสงขลา ตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ 1) เป็นจังหวัดที่มีคณะหนังตะลุงมากที่สุดในภาคใต้ (ตั้งแต่ 10 คณะขึ้นไป) และมีชื่ออยู่ในทะเบียนสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนั้นๆ 2) เป็นจังหวัดที่เป็นต้นแบบหนังตะลุงของภาคใต้และมีประสบการณ์รับงานแสดงมากกว่า 20 ปี 3) เป็นจังหวัดที่หนังตะลุงยังคงได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง และ 4) เป็นจังหวัดที่มีการอนุรักษ์ส่งเสริมหนังตะลุงอย่างต่อเนื่อง

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลหลัก

1.2.1 ประชากร เป็นคณะหนังตะลุงในพื้นที่จังหวัดพัทลุง นครศรีธรรมราชและสงขลา จำนวน 43 คณะ (ข้อมูล ณ เดือนมิถุนายน 2555) ประกอบด้วยหัวหน้าคณะหนังตะลุง สมาชิกในคณะ และผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ปราชญ์หรือผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับหนังตะลุงเป็นอย่างดี ผู้บริหารงานด้านวัฒนธรรม ผู้นำชุมชน ผู้ชมการแสดงหนังตะลุง ผู้ว่าจ้าง และประชาชนทั่วไป

1.2.2 กลุ่มตัวอย่าง เป็นคณะหนังตะลุงใน 3 จังหวัด จำนวน 6 คณะ ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ประกอบด้วยคณะหนังตะลุงจังหวัดละ 2 คณะ ซึ่งจะเก็บข้อมูลจากคณะหนังตะลุงทั้งหมด จำนวน 48 คน ประกอบด้วย นายหนังตะลุงและสมาชิกในคณะ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการจัดการความรู้

1.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเชิงคุณภาพแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ได้แก่

1.3.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการจัดการความรู้ คุณค่าและการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพื้นบ้านหนังตะลุง โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก 42 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ประกอบด้วย นายหนังตะลุง สมาชิกในคณะ ปราชญ์หรือผู้มีความรู้เกี่ยวกับการแสดงหนังตะลุงเป็นอย่างดี ผู้บริหารงานด้านวัฒนธรรม ผู้นำชุมชน ผู้ชมการแสดง หนังตะลุง ผู้ว่าจ้าง และประชาชนในชุมชนบริเวณที่เป็นที่ตั้งของคณะหนังตะลุง

1.3.2 กลุ่มทดลอง (Experimental Group) ได้แก่ ชุมชนบ้านบ่อน้ำซับ หมู่ที่ 1 ตำบลขุนทะเล อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ตามคุณสมบัติที่ผู้วิจัยกำหนด

1.3.3 กลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) เพื่อหาข้อเสนอเชิงนโยบายโดยใช้การสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยนายหนังตะลุง สมาชิกในคณะ ปราชญ์หรือผู้มีความรู้เกี่ยวกับหนังตะลุงเป็นอย่างดี ผู้บริหารงานด้านวัฒนธรรม ผู้นำชุมชน ผู้ชมการแสดงหนังตะลุง ผู้ว่าจ้างและประชาชนในชุมชนบ้านบ่อน้ำซับ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบสอบถาม (Questionnaires) เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นของคณะหนังตะลุง 2) แบบประเมินรูปแบบ 3) แบบทดสอบความรู้ก่อน-หลังการอบรม 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรม 5) แบบสอบถามความพึงพอใจของประชาชน

สำหรับแบบสอบถามที่เป็นลักษณะคำถามแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) วิเคราะห์หาความเชื่อมั่นโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach, 1970: 161) มีจำนวน 3 ชุด ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามแต่ละชุดดังต่อไปนี้

- แบบสอบถามสำหรับคณะหนังตะลุง ได้ค่าความเชื่อมั่น $\bar{X} = .9059$

- แบบสอบถามสำหรับผู้เข้ารับการอบรม ได้ค่าความเชื่อมั่น $\bar{X} = .8035$

- แบบสอบถามสำหรับประชาชนได้ค่าความเชื่อมั่น $\bar{X} = .9039$

ส่วนแบบทดสอบความรู้ก่อน-หลังการอบรมเป็นลักษณะคำถามปรนัยแบบเลือกตอบ (Multiple Choice) วิเคราะห์หาความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson: KR-20) (Kuder and Richardson, 1937: 151-160) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ $\bar{X} = .8562$

2.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview) การสนทนากลุ่มและการถอดบทเรียน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยข้อมูลเชิงปริมาณใช้เทคนิคทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นโดยวิธี Priority Need Index (PNI Modified) และการทดสอบความแตกต่าง

ระหว่างค่าเฉลี่ย 2 ค่าด้วย t-test for Dependent Samples ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพจะใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และการสรุปบทเรียนหลังกิจกรรม (After Action Review-AAR)

ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research: R₁) เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพการณ์การจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านหนังตะลุง โดยใช้เครื่องมือเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถาม นายหนังตะลุงและสมาชิกในคณะ 48 คน และใช้เครื่องมือเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลหลัก 42 คน ส่วนข้อมูลคุณค่าและการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพื้นบ้านหนังตะลุงใช้เครื่องมือเชิงคุณภาพเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก 42 คน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development: D₁) เป็นการพัฒนารูปแบบโดยการนำข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาประกอบการวิเคราะห์รวมกับข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมเพื่อนำไปสู่การสร้างรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านหนังตะลุงเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง ทางวัฒนธรรมท้องถิ่น จากนั้นนำร่างรูปแบบการจัดการความรู้ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาให้คะแนนเพื่อตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยได้ผลค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าระหว่าง 0.67-1.00 และนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ทำการตรวจสอบและรับรองรูปแบบด้วยแบบสอบถาม เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติและการนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research: R₂) เป็นการทดลองใช้รูปแบบโดยการนำไปทดลองใช้กับชุมชนบ้านบ่อน้ำซับ หมู่ที่ 1 ตำบลขุนทะเล อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการขับเคลื่อน

การจัดการความรู้ด้วยวิธีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของชุมชนนักปฏิบัติ การจัดอบรม เพื่อยกระดับความรู้และการประชุมข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยใช้เครื่องมือเชิงคุณภาพเป็นแบบสนทนากลุ่ม และเครื่องมือเชิงปริมาณเป็นแบบทดสอบความรู้ก่อน-หลังการอบรมและแบบสอบถามผู้เข้ารับการอบรม 50 คน

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development: D₂) เป็นการประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านหนังตะลุงเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยใช้เครื่องมือเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามประชาชน 240 คน และเครื่องมือเชิงคุณภาพด้วยการถอดบทเรียนที่ได้จากกิจกรรมการขับเคลื่อนการจัดการความรู้

ผลการวิจัย

1. สภาพการณ์การจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านหนังตะลุง

ข้อมูลเชิงปริมาณ

1.1 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการจัดการความรู้ พบว่า คณะหนังตะลุงมีสภาพการจัดการความรู้ที่เป็นจริงโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางและสภาพการจัดการความรู้ที่คาดหวังโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยคณะหนังตะลุงมีความต้องการจำเป็นในด้านการแสวงหาความรู้สูงสุด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคณะหนังตะลุงตามสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวัง

(n = 48)

รายการ	สภาพที่เป็นจริง				สภาพที่คาดหวัง			
	ค่าสถิติ		แปลผล	ลำดับ	ค่าสถิติ		แปลผล	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.			$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการกำหนดความรู้	3.23	0.459	ปานกลาง	2	4.58	0.383	มากที่สุด	2
2. ด้านการแสวงหาความรู้	3.69	0.284	มาก	1	4.81	0.294	มากที่สุด	1
3. ด้านการสร้างความรู้	2.53	0.626	ปานกลาง	4	4.43	0.434	มาก	4
4. ด้านการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้	2.39	0.536	น้อย	5	4.27	0.539	มาก	6
5. ด้านการจัดเก็บความรู้	1.87	0.763	น้อย	6	4.37	0.528	มาก	5
6. ด้านการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้	2.81	0.490	ปานกลาง	3	4.48	0.448	มาก	3
รวม	2.75	0.433	ปานกลาง	-	4.49	0.361	มาก	-

1.2 การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการจัดการความรู้ พบว่า คณะหนังตะลุงมีความต้องการจำเป็นในการจัดการความรู้ทุกด้าน และมีค่า PNI อยู่ระหว่าง 0.30-1.34 โดยด้านการจัดเก็บความรู้ (PNI = 1.34) เป็นลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด

1.3 สภาพปัญหาการจัดการความรู้ พบว่า คณะหนังตะลุงมีปัญหาการจัดการความรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการจัดเก็บความรู้เป็นด้านที่มีปัญหาสูงสุด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาการจัดการความรู้ของคณะหนังตะลุง

(n = 48)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. การกำหนดความรู้	3.20	0.399	ปานกลาง	3
2. การแสวงหาความรู้	2.78	0.493	ปานกลาง	6
3. การสร้างความรู้	3.29	0.312	ปานกลาง	2
4. การถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้	3.05	0.446	ปานกลาง	5
5. การจัดเก็บความรู้	4.24	0.393	มาก	1
6. การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้	3.08	0.340	ปานกลาง	4
รวม	3.27	0.187	ปานกลาง	-

ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยภาพรวม พบว่าคณะหนังตะลุงมีการกำหนดความรู้มาจากองค์ความรู้ที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ มีความรักและสนใจเห็นคุณค่าในศิลปะหนังตะลุงโดยมีนายหนังตะลุงเป็นผู้กำหนดความรู้เป็นส่วนใหญ่ สร้างและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากการสังเกต จดจำ นำมาฝึกฝน ทดลอง ติดตามดูหนังตะลุงและฝากตัวเป็นศิษย์กับอาจารย์โดยอาศัยครูพักลักจำแล้วเริ่มตระเวนแสดงหนังเพื่อหาประสบการณ์ โดยแหล่งความรู้มาจากคนและสื่อ มีการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการภายในคณะและภายนอกคณะโดยการฝึกซ้อม การพบปะสนทนา การถ่ายทอดให้กับลูกศิษย์ทั้งในระบบและนอกระบบ โรงเรียน การเผยแพร่ การแสดงผ่านสื่อ เอกสาร ตำรา

จัดเก็บทักษะความรู้ประสบการณ์ไว้ในตัวบุคคลต่างคนต่างทำ ไม่มีการจดบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรขาดผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บความรู้ นายหนังตะลุงมีการปรับประยุกต์ความรู้อย่างต่อเนื่องและนำความรู้มาปรับใช้ในการทำงานให้สอดคล้องกับบริบทและยุคสมัย ส่วนปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ ประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำ 2) วัฒนธรรมองค์กร 3) เทคโนโลยี 4) ความรู้หรือภูมิปัญญา 5) กิจกรรม 6) การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ 7) การบริหารจัดการ และ 8) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ซึ่งเป็นปัจจัยที่จะนำไปสู่การสร้างรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านหนังตะลุงเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

2. คุณค่าและการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพื้นบ้านหนังตะลุง การวิเคราะห์คุณค่าของหนังตะลุงสามารถจำแนกออกเป็น 2 ด้านหลัก คือ 1) คุณค่าด้านการพัฒนาบุคคล และ 2) คุณค่าด้านการพัฒนาสังคม โดยคุณค่าด้านการพัฒนาบุคคลเป็นการส่งเสริมประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถ สติปัญญา อารมณ์ ร่างกายและจิตใจรวมทั้งการปรับตัวกับสังคม ส่วนคุณค่าในด้านการพัฒนาสังคม ซึ่งหนังตะลุงมีบทบาทต่อการพัฒนาสังคมทั้งทางด้านครอบครัว ด้านการศึกษา ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านศิลปกรรม ด้านวรรณศิลป์และเป็นการสร้างความภาคภูมิใจให้กับชุมชนจนกลายเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ส่วนแนวทางในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพื้นบ้านหนังตะลุง จำเป็นต้องเสริมสร้างและพัฒนาบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) ผู้เป็นนายหนังตะลุง 2) ลูกคู่หรือนักดนตรี 3) ผู้รับหนังตะลุง 4) ผู้ดูหรือผู้ชม และ 5) ผู้ส่งเสริมหนังตะลุง

3. รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านหนังตะลุงเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมท้องถิ่น พัฒนาขึ้นโดยประยุกต์ใช้ ADDIE Model ตามแนวคิดของเควิน ครูส (Kevin Kruse, 2008: 1) ร่วมกับรูปแบบการจัดการความรู้ของ

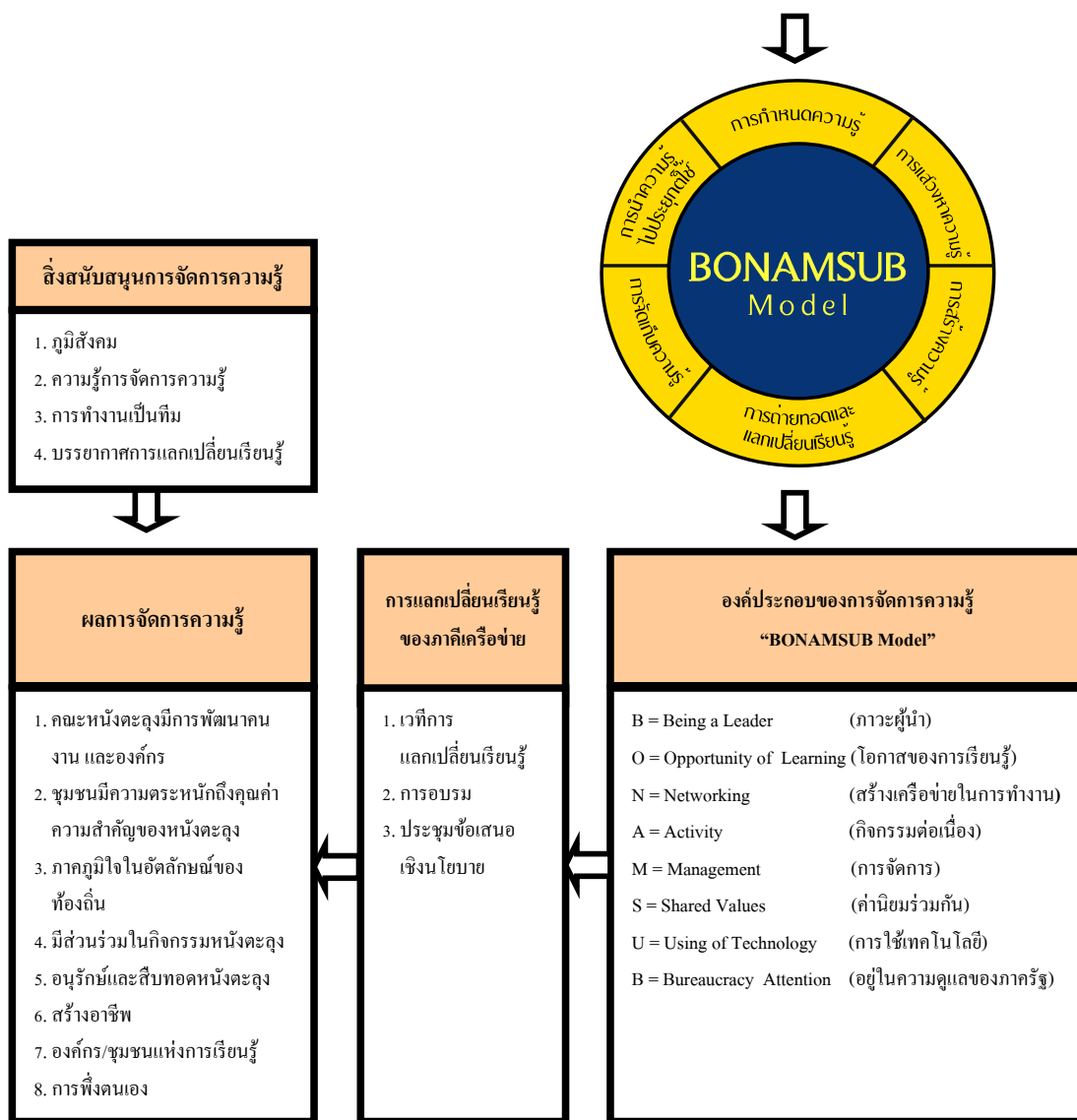
อาร์เทอร์ เอนเดอร์สัน แอนด์ เดอะ อเมริกัน โพรดักติวิตี แอนด์ ควอลิตี เซนเตอร์ (Arthur Anderson and The American Productivity and Quality Center, 1996: 65) ประกอบด้วย หลักการวัตถุประสงค์ องค์ประกอบของการจัดการความรู้ และองค์ประกอบร่วม คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของภาคีเครือข่าย สิ่งสนับสนุนการจัดการความรู้ และผลการจัดการความรู้ โดยองค์ประกอบของการจัดการความรู้ที่ผู้วิจัยใช้ชื่อว่า “BONAMSUB Model” มี 8 องค์ประกอบย่อย คือ 1) ภาวะผู้นำ (Being a Leader) 2) โอกาสของการเรียนรู้ (Opportunity of Learning) 3) สร้างเครือข่ายในการทำงาน (Networking) 4) กิจกรรมต่อเนื่อง (Activity) 5) การจัดการ (Management) 6) ค่านิยมร่วมกัน (Shared Values) 7) การใช้เทคโนโลยี (Using of Technology) และ 8) อยู่ในความดูแลของภาครัฐ (Bureaucracy Attention) โดยผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้การตรวจสอบและรับรองในภาพรวมว่ามีความเหมาะสมความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติและการนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน ดังแผนภาพที่ 1

รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านหนังตะลุงเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

หลักการ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมท้องถิ่น จากการจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านหนังตะลุง

วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านหนังตะลุงเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

แผนภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านหนังตะลุงเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

4. การประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบการจัดการความรู้ ผลจากการนำรูปแบบการจัดการความรู้ไปทดลองใช้ในชุมชนบ้านบ่อน้ำซับโดยการขับเคลื่อนการจัดการความรู้เป็นเวลา 4 เดือน พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการความรู้หนังตะลุงสูงกว่าก่อนการอบรม และมีความพึงพอใจในการอบรมโดยภาพรวม อยู่ใน

ระดับมากที่สุด และเมื่อทำการประเมินผลความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดการความรู้ ในเชิงปริมาณ พบว่า ประชาชนชุมชนบ้านบ่อน้ำซับมีความพึงพอใจในการจัดการความรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการวัดผลการจัดการความรู้ประชาชนพึงพอใจสูงสุด ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจต่อการจัดการความรู้ของประชาชน

(n = 240)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านกระบวนการจัดการความรู้	4.04	0.190	มาก	3
2. ด้านภาวะผู้นำในการจัดการความรู้	4.06	0.259	มาก	2
3. ด้านวัฒนธรรมในเรื่องการจัดการความรู้	4.00	0.357	มาก	4
4. ด้านกิจกรรมหนังตะลุง	3.98	0.319	มาก	5
5. ด้านการวัดผลการจัดการความรู้	4.19	0.176	มาก	1
รวม	4.05	0.154	มาก	-

ส่วนการประเมินผลในเชิงคุณภาพโดยการถอดบทเรียนเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่างๆ พบว่า ผู้นำชุมชน นายหนังตะลุงและผู้เกี่ยวข้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เห็นคุณค่าความสำคัญของหนังตะลุง มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเกิดบุคคลสำคัญในการเรียนรู้ ตระหนักถึงปัญหาความสำคัญต่อการจัดการความรู้ทางด้านหนังตะลุง เข้าใจเรื่องการจัดการความรู้และกระบวนการ ในการจัดการความรู้มากขึ้นและคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้โดยมีเป้าหมายในการขับเคลื่อนชุมชนบนพื้นฐานของภูมิปัญญา สามารถจัดการทุนทางสังคมที่ชุมชนมีอยู่ได้จึงเท่ากับเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพื้นบ้านหนังตะลุงและภูมิปัญญาอื่นๆ

ให้คงอยู่คู่กับชุมชนตลอดไปรวมทั้งยังเป็นการพัฒนาศักยภาพของตนเองและชุมชนส่งผลให้เกิดการพึ่งตนเองของชุมชนซึ่งเป็นฐานรากที่มั่นคง อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมท้องถิ่นต่อไป

จากการนำรูปแบบเสนอต่อเวทีข้อเสนอเชิงนโยบายของผู้มีส่วนได้เสียเพื่อให้การรับรองรูปแบบโดยที่ประชุมเห็นว่ารูปแบบโดยภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ดี มีความเหมาะสม เป็นไปได้ในทางปฏิบัติสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง โดยรูปแบบมีความสมบูรณ์ครบถ้วนไม่ต้องปรับปรุงหรือแก้ไขส่วนใดเพิ่มเติม

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านหนังตะลุงเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง ทางวัฒนธรรมท้องถิ่น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน จึงจะนำไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยรูปแบบการจัดการความรู้ หรือ “BONAMSUB Model” เป็นเพียงแบบจำลองเท่านั้น ดังนั้นในการนำรูปแบบ (Model) ดังกล่าวไปปรับประยุกต์ใช้กับชุมชนหรือภูมิปัญญาพื้นบ้านอื่นๆ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดทำเป็นแผนกลยุทธ์ (Strategic Plan) และแผนปฏิบัติการ (Action Plan) เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนรวมทั้งต้องพิจารณาถึงเงื่อนไข องค์ประกอบ หรือศักยภาพด้านต่างๆ ของพื้นที่นั้นๆ อย่างรอบคอบ ทั้งนี้เนื่องจากสภาพบริบทของพื้นที่แต่ละพื้นที่ย่อมมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและมีความแตกต่างกันออกไป

อภิปรายผลการวิจัย

รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านหนังตะลุงเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง ทางวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นรูปแบบที่มีหลักการและวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับ แนวคิดของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 (อนุรักษ์ นิยมเวช, 2553: 1) ที่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องวัฒนธรรมไทยโดยการกำหนดสิทธิและหน้าที่ของบุคคล ชุมชนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมในอนุรักษ์ พื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่อย่างมั่นคง โดยองค์ประกอบของการจัดการความรู้ “BONAMSUB Model” ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 8 ประการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบดินทร์ วิจารณ์ (2547: 48-49) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของการจัดการความรู้จะเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำ 2) โครงสร้างองค์การ 3) วัฒนธรรม พฤติกรรมและการสื่อสาร 4) เทคโนโลยีและ

กระบวนการ 5) การให้รางวัลและการยอมรับ 6) การวัดและประเมินผล 7) ความรู้ ทักษะและขีดความสามารถของทีมงาน และ 8) การจัดการ

ผลจากการนำรูปแบบไปทดลองใช้โดยการขับเคลื่อนการจัดการความรู้ในชุมชนบ้านบ่อน้ำซับ ทำให้ชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง มีความตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญของหนังตะลุง เกิดนักจัดการความรู้ในชุมชนมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ โดยเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เลือกที่จะรื้อฟื้นภูมิปัญญาพื้นบ้านหนังตะลุงและหาช่องทางนำไปใช้ให้เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทชุมชน ซึ่งในเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่างๆ ในทุกขั้นตอนล้วนเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งสิ้น เพราะทุกขั้นตอนเกิดขึ้นจากการปฏิบัติจริงด้วยตนเอง ดังนั้นในกระบวนการจัดการความรู้จึงควรให้ความสำคัญต่อการสร้างพื้นที่ก่อให้เกิดกิจกรรมในชุมชนเปรียบเสมือนการสร้างสะพานเชื่อมของรุ่นต่อรุ่นในการค้นหาความรู้ที่ฝังลึกไปสู่หัวใจคือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เป็นอยู่ตามแบบธรรมชาติไม่ใช่การจดบันทึกความรู้เพียงอย่างเดียว ซึ่งกนกวรรณ ชูชาญ (2552: บทคัดย่อ) ได้กล่าวไว้ว่า เวทีเรียนรู้เป็นเครื่องมือในการกระตุ้นให้ผู้นำชุมชนเกิดกระบวนการจัดการความรู้ทางทรัพยากรวัฒนธรรมด้วยตนเองทำให้เกิดการค้นพบกำหนดเป้าหมาย พัฒนาทักษะและสร้างแรงจูงใจในการฟื้นฟูองค์ความรู้และต่อยอดองค์ความรู้ใหม่จากฐานสู่รุ่น เครื่องมือที่นำมาใช้ในการศึกษาที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ ได้แก่ การสร้างพื้นที่เรียนรู้รวมไปถึงการรังสรรค์บรรยากาศในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเล่าเรื่องเป็นเครื่องมือ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพงศ์ กุลนรา (2553: 229) ที่พบว่ารูปแบบการจัดการความรู้ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่ม/ชุมชน เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนกลุ่มชมรมให้มีการบริหารจัดการกลุ่มที่เป็นระบบและยังส่งผลให้สมาชิกในกลุ่มมี

ความรู้เพิ่มมากขึ้น เข้าใจประวัติศาสตร์ชุมชนและที่มาของเชรามิกในชุมชนและยังช่วยหนุนเสริมให้เกิดความรักความสามัคคีในชุมชน ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและเป็นฐานราก ในการนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าวัฒนธรรมท้องถิ่นสามารถก่อให้เกิด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในชุมชนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ช่วยขับเคลื่อนชุมชนให้มีการบริหารจัดการที่เป็นระบบส่งผลให้คนในชุมชนมีความรู้เพิ่มมากขึ้น เข้าใจกระบวนการจัดการความรู้ การได้ฐานข้อมูลภูมิปัญญาที่เป็นระบบถูกต้องและชัดเจนสามารถนำภูมิปัญญามาใช้เป็นศักยภาพของชุมชนในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ทำให้คนในชุมชนเข้าใจตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญของภูมิปัญญาหนังตะลุง เกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมหนังตะลุงมีการพัฒนาอาชีพสร้างรายได้ให้กับชุมชนอันนำไปสู่การพึ่งตนเองของชุมชน ดังนั้นเมื่อชุมชนสามารถจัดการทุนทางสังคมที่ชุมชนมีอยู่ได้ จึงเท่ากับเป็นการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาพื้นบ้านหนังตะลุงให้คงอยู่คู่กับชุมชนตลอดไป ซึ่งเป็นฐานรากที่มั่นคงอันจะนำไปสู่ความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมภูมิปัญญาพื้นบ้านหนังตะลุงเป็นหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อเป็นอัตลักษณ์ให้กับสถานศึกษาและชุมชน รวมทั้งสนับสนุนให้ปราชญ์หนังตะลุงเป็นวิทยากรอบรมให้ความรู้กับครูผู้สอนวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะหรือเป็นวิทยากรถ่ายทอดให้กับผู้เรียนโดยตรง
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดทำหรือรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับหนังตะลุงเพื่อเป็นฐานข้อมูลกลางของประเทศที่สามารถเข้าถึงและสืบค้นได้สะดวกรวดเร็ว

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ เพื่อจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ด้านศิลปะพื้นบ้านและส่งเสริมผลักดันให้หนังตะลุงถูกบรรจุไว้ในแผนการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ที่โดดเด่นของภาคใต้เพื่อเป็นการเผยแพร่และสืบทอดศิลปะพื้นบ้าน เป็นแหล่งศึกษาดูงานให้กับผู้สนใจ รวมทั้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเป็นแนวทางให้กับชุมชนอื่นๆ

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีแผนและนโยบายในการจัดอบรม สัมมนาและศึกษาดูงานเกี่ยวกับการจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านให้กับคณะหนังตะลุง เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานของตนเอง

5. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในภาคใต้ควรนำไปจัดทำเป็นแผนกลยุทธ์ (Strategic Plan) และแผนปฏิบัติการ (Action Plan) การจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านหนังตะลุงเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรมของกระทรวงวัฒนธรรมและยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรมของภาคใต้ รวมถึงการขับเคลื่อน “BONAMSUB Model” ให้เกิดขึ้นในภาคใต้อย่างจริงจังเพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของภาคใต้

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

1. ควรมีการพัฒนาบุคลากรของคณะหนังตะลุงโดยการจัดอบรมการจัดเก็บความรู้และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการจัดเก็บความรู้หนังตะลุงของตนเองได้
2. คณะหนังตะลุงควรมีการประเมินผล การแสดง โดยการใช้ผู้ชมเป็นผู้ประเมินผลหลังเสร็จสิ้นการแสดงหรือการวัดจากสถิติการเข้าชม เพื่อนำผลมาปรับปรุงการดำเนินงานของคณะ

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรหาแนวทางในการสร้างและปลูกจิตสำนึกให้แก่เยาวชนคนรุ่นใหม่ให้เห็นคุณค่าความสำคัญของหนังตะลุง โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปะการแสดงหนังตะลุง สร้างทัศนคติที่ดีต่อการชมหนังตะลุง

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์หนังตะลุงในรูปแบบที่หลากหลาย รวมทั้งภาครัฐควรมีนโยบายในการจัดงานหรือกิจกรรมต่างๆ ที่ชัดเจน โดยเปิดโอกาสให้หนังตะลุงได้เข้าร่วมแสดงอย่างต่อเนื่อง

5. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการพัฒนาบุคลากรคณะหนังตะลุงในด้านภาษาต่างประเทศ ทั้งด้านภาษาอังกฤษ ภาษาจีนและภาษามลายู เพื่อเตรียมความพร้อมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมซึ่งกันและกันในอนาคต

6. ชุมชนควรมีการส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในชุมชน อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดบุคคลสำคัญแห่งการเรียนรู้ที่สามารถนำความรู้ไปขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนในด้านอื่นๆ

7. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีการนำหนังตะลุงมาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมสำหรับผู้มาศึกษาดูงานในชุมชนในรูปแบบต่างๆ เช่น การแกะหนังตะลุง การฝึกหัดหนังตะลุง หรือร่วมแสดงเพื่อ

ต้อนรับผู้มาศึกษาดูงานและควรมีการจัดทำหนังตะลุงเป็นภาษาคาราโอเกะ สำหรับผู้ที่มาพักค้างคืนที่โฮมสเตย์ในชุมชนได้ฝึกร้องหนังตะลุง เพื่อเป็นการสร้างรายได้และอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้านไปด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแบบปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ของชุมชนบ้านบ่อน้ำซับในมิติด้านต่างๆ เช่น สังคม วัฒนธรรม การเมือง ฯลฯ เพื่อนำมาปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับชุมชนอื่นๆ

2. ควรมีการเทียบเคียง (Benchmarking) การจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านหนังตะลุงของชุมชนบ้านบ่อน้ำซับกับชุมชนอื่นๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงหรือแตกต่างกัน

3. ควรมีการศึกษาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านอื่นๆ ของภาคใต้

4. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านหนังตะลุงในภาคใต้กับหนังประโมทัยของภาคอีสานหรือของภาคอื่นๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน

(ขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) สำหรับทุนสนับสนุนการศึกษา)

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ ชูชาญ. (2552). **การจัดการความรู้ทางทรัพยากรทางวัฒนธรรมโดยผู้นำชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านผาหมอน ดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานวัฒนธรรม วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิ้น จาโร. (2555). **นายหนังตะลุงคณะจิ้น จาโร**. สัมภาษณ์, วันที่ 17 ตุลาคม 2555.
- บดีนทร์ วิจารณ์. (2547). **การจัดการความรู้สู่ปัญญาปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร: เอ็กเปอร์เน็ท.
- พงศ์ กุลนรา, ว่าที่ร้อยโท. (2553). **การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเชรามาคเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชนโบราณเวียงกาหลง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2550). **คู่มือการบริหารจัดการโครงการทางวัฒนธรรมของภาคีเครือข่ายดำเนินงานวัฒนธรรมปีงบประมาณ พ.ศ. 2551**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- อนุรักษ์ นิยมเวช. (2553). **พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ**. เข้าถึงเมื่อ 31 ตุลาคม 2556. จาก <http://www.senate.go.th>.
- Andersen Arthur and American Productivity and Quality Center. (1996). **The knowledge management assessment tool: External benchmarking version**. Accessed August 11, 2013. Available from <http://sais.aisnet.org/2013/BartczakEtAl.pdf>.
- Kevin,K. (2008). **Introduction to instructional design and the ADDIE Model**. Accessed October 15, 2013. Available from http://www.transformativedesigns.com/id_systems.html.